23.4.2026

Pienten kuntien verkoston puheenjohtajiston lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle 24.4.2026

HE 35/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta.

Pienten kuntien verkosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä perusopetuslain muuttamiseksi.

Lakiesityksellä on tarkoitus toteuttaa ns. perusopetuksen osaamistakuu. Lakiesityksessä tehdään myös muutamia muutoksia perusopetuslain esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä kurinpitoa koskevaan säädöksiin.

Pienten kuntien verkoston puheenjohtajisto toteaa, että parhaimmillaan lakimuutos tukee arvioinnin oikeudenmukaisuutta ja perustaitojen varmistamista, mutta se edellyttää ennakoivaa OPS- ja tukirakenteiden kehittämistä, ei vain välttämätöntä reagointia lainsäädäntöön. Pienissä kunnissa laaja paikallinen OPS-päivitys osuu usein samoille henkilöille ja koulun arjen perustehtävien kanssa luo heille kuormitusta. Riskinä on siis tekninen OPS-työ ilman aitoa pedagogista muutosta, koska käytännön työmäärä kunnissa kyllä lakimuutoksen myötä kasvaa ja lisäresursseja lain toteuttamiseen ei olla antamassa.

Mitä pienempi opetustoimen henkilöstö kunnassa on, sitä suurempi tavallaan on riski henkilöstön liiallisesta kuormittumisesta. Osin tätä voidaan kyllä hallita kuntien välisellä yhteistyöllä lakimuutoksen jalkauttamisessa.

Selkeämmät luokalle jäämisen rajat ja vähimmäisosaamisen rajat selkiyttävät asioita. Ja saattaa olla, että laki luo mahdollisuuden rakentaa hyvän mallin pienen kunnan arvioinnille ja oppilaille suunnattavalle tuelle. Pienessä kunnassa kaikki opettajat voidaan aidosti ottaa yhteisen mallin luomiseen mukaan – rehtorien, opettajien ja oppilashuollon yhteistyö on säännöllistä ja luontevaa. Haasteena kuitenkin pienillä kunnilla on hyvinvointialueen palveluissa tapahtuvat muutokset, joiden vuoksi ei ole oikein mitään varmuutta siitä, millaiset ovat esimerkiksi psykologi- ja koulukuraattoriresurssit edes lähitulevaisuudessa.

Kun arvioinnin tulee perustua valtakunnallisiin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin, ja eteneminen edellyttää vähimmäisosaamisen saavuttamista, niin se kyllä vahvistaa oikeudenmukaisuutta. Toisaalta se voi lisätä ristiriitatilanteita esimerkiksi huoltajien kanssa, jos oikeasti vähimmäisosaamisen rajoista pidetään kiinni. Tämä korostaa dokumentoinnin, oppilaskohtaisten tukipäätösten ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä. Prosessien on oltava selkeitä, jotta päätöksenteko kestää myös huoltajien kysymykset ja mahdolliset oikaisupyynnöt. Pienten kuntien näkökulmasta erityisen tärkeää olisikin se, että hyvinvointialueilla

olisi velvollisuus jatkossakin turvata kaikissa kunnissa riittävät oppilashuollon resurssit.

Tiivistykseksi toteamme, että pienen kunnan vahvuus lakimuutoksessa on opettajien ja oppilashuollon läheinen yhteistyö ja nopea linjaamisen mahdollisuus niin, että se saavuttaa kaikki asianosaiset. Mutta suurin riski on sitten tosiaan hyvin rajallisten resurssien venyminen taas yhteen uuteen suureen muutokseen – sekä se, millaiset oppilashuollon resurssit niissä on jatkossa, ellei niiden laajuutta hyvinvointialueilta nykyistä lainsäädäntöä tarkemmin velvoiteta.

Pienten kuntien verkoston puheenjohtajisto

Itä-Suomi: Etelä-Savo, Kainuu, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo

Verkoston puheenjohtaja Marjut Ahokas, Ilomantsi
Rainer Leskinen, Rantasalmi (varajäsen)

Etelä-Suomi: Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Päijät-Häme, Uusimaa, Varsinais-Suomi

Verkoston 1. varapuheenjohtaja Satu Simelius, Sauvo
Tatu Ujula, Ypäjä (varajäsen)

Länsi-Suomi: Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Satakunta

Matti Mäkinen, Hankasalmi
Tarja Hosiasluoma, Karvia (varajäsen)

Pohjois-Suomi: Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
Lauri Laajala, Perho
Päivi Kontio, Utsjoki (varajäsen)